

ಜ್ಞಾನವರಿ :

1 ಹಕ್ಕೇರ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಸುಮಾರು 5 ರಿಂದ 7 ಕ್ಷೀಂಟಲ್ ಬಣಬೇರು ಹಾಗೂ 50 ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಜವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. “ಎ” ದರ್ಚಯ ಬೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ 150–210 ರೂ, ನಂತೆ ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳು ಪ್ರತಿ ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ ರೂ. 50 ನಂತೆ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಪನ್ನಗಳು :

ಅಶ್ವಗಂಧಾದಿ ಚೊಣಿ, ಅಶ್ವಗಂಧ ರಸಾಯನ, ಅಶ್ವಗಂಧ, ಪ್ರಿತ, (ghrita), ಅಶ್ವಗಂಧಾರಿಪ್ಪ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಖಚಿತ ಮತ್ತು ಆದಾಯ(ಒಂದು ಹಕ್ಕೇರಿಗೆ)

ಬೆಳೆ	ದರ (ಕೆ.ಜಿ.ಗೆ) (ರೂ.)	ಖಚಿತ (ರೂ.)	ನಿರ್ವಿಷಳ ಲಾಭ (ರೂ.)
ಅಶ್ವಗಂಧ (ಬೇರು)	120–180	25,000– 30,000	80,000– 1,10,000

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ :

- 1) ಆಯುರ್ವ್ ಜಿಷ್ಧಿ ತಯಾರಕರು 2) ಕಾಂಡವರ್ಧಕ ತಯಾರಕರು
- 3) ಮೂರಕ ಆಹಾರ ತಯಾರಕರು 4) ರಘುದಾರರು

ಜಿಷ್ಧಿ ಉಪಯೋಗಗಳು:

ಅಶ್ವಗಂಧದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಚೊಣಿ ಮಾಡಿ ಮಲಬ್ಧತೆ ನಿವಾರಿಸಲು, ಅಸ್ತ್ರಮ, ಕೀಲುನೋವು, ಹೃದಯರೋಗ, ಮೂತ್ರತ್ವನ್ನು ಕಡೆಮೆಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಬಂಜೆತನ ನಿವಾರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಸ್ಯದ ಬೇರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯಧಾನಿನ್ನು ಮತ್ತು ಸೋಮ್ಯಾಹ್ನಿನ್ನು ಸಸ್ಯಕ್ಷಾರಗಳನ್ನು ಜಿಷ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರುಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಸಸ್ಯದ ಕಾಂಡ, ಎಲೆ, ಹಣ್ಣಗಳು ಹಾಗೂ ಬೀಜಗಳು ಕೂಡ ಜಿಷ್ಧಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಉತ್ತೀಜನ/ರಸಾಯನ ರೂಪದಲ್ಲಿ :

ಮಂಡೊಕಪರ್ಣ, ಶಂಕಪುಷ್ಟ, ಅಶ್ವಗಂಧ ಮತ್ತು ಶತಾವರಿ ಮಿಶ್ರಣನ್ನು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಹಾಗೂ ಜೀವಿತಾವಧಿ ಹಚ್ಚಿಸಲು, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಸಕ್ಕರೆ, ಅಶ್ವಗಂಧ ಮತ್ತು ಹಿಷ್ಪಲಿ ಚೊಣಿಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಸದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತೂಕ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು :

ತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪದ 1/4 ಭಾಗ ಅಶ್ವಗಂಧ ಮತ್ತು 10 ರಘು ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ತೆಳ್ಳಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶರೀರ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ :

ಈ ಕರಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹಲವು ಪ್ರಸ್ತಾಕಗಳಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಥವಿ ಕ್ರೋಡಿಕಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ದೈತರು ತಜ್ಞರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಕೋರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮತ್ತು / ಅಂತರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ತಿಫಾರಸ್ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಜಿಷ್ಧಿ ರಿಡಮೊಲೆಟ್ ಜ್ಞಾನಿಕಾರ

ಅಶ್ವಗಂಧ

ಫೆಬ್ರವರಿ 2018

ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಯವರ ಕಳೆಗೆ

4ನೇ ಮಹಡಿ, ವನವಿಕಾಸ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ,

18ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560003.

ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 080–23464089/23466431

ಇ-ಮೇಲ್ : ceokampa@gmail.com

ಅಶ್ವಗಂಧ

ಪೈಜಾನ್‌ಕ ಹೆಸರು	: ವಿಫಾನಿಯ ಸೋಮ್‌ಫೆರ್ (Withania somnifera)
ಹುಟುಂಬ	: ಸೊಲನೇಸಿ (Solanaceae)
ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಗ	: ಬೇರು/ಕಾಡ, ಎಲೆಗಳು
ಘಾಣಿಷ್ಟು ಹೆಸರು	: ಅಶ್ವಗಂಧ

ಪರಿಚಯ:

ಅಶ್ವಗಂಧ ಮಹತ್ವದ ಔಷಧಿಯ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೀರೆಮದ್ದಿನ ಗಿಡ, ಪನ್ನೇರು ಹಾಗೂ ಕರೇ ಮಲ್ಲಿನ ಗಿಡ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಿಡವು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ನಿತ್ಯ ಹರಿಷ್ಯಾಂ ಸಸ್ಯಾಗಿದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆದಾಗ ಸುಮಾರು 30 ರಿಂದ 150 ಸೆ.ಮೀ ಎತ್ತರವಿರುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳನ್ ಮೃದು ತುಪ್ಪಳದ ಹೊದಿಕೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರು ದಟ್ಟ ಕಂದು ಬಣ್ಣಿದ್ದ ಒಳಭಾಗ ಕೆನೆಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎಲೆಗಳು ಅಂಡಾಕಾರವಿದ್ದು, ಹೊಬಣ್ಣ ಹಸಿರಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರುಗಳು:

ಸಂಸ್ಕೃತ	: ಅಶ್ವಗಂಧಾ, ಕಂಚುಕ, ಪುಷ್ಟಿದಾ
ಹಿಂದಿ	: ಅಸಗಂಧ
ತಮಿಳು	: ಅಮುಕ್ಕಿರ
ತೆಲುಗು	: ಪನ್ನೇರುಗಡ್ಡ
ಇಂಗ್ಲೀಷ್	: ವಿಂಟರ್ ಚೆರೆ

ಉಗಮ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ:

ಅಶ್ವಗಂಧವು ಆಫ್ರಿಕಾದಿಂದ ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಪ್ರದೇಶವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ತಪ್ಪಿನ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದ 1000 ಮೀ. ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳವರೆಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಪಂಜಾਬ, ಹರಿಯಾಣ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು:

ಮಣ್ಣ ಮತ್ತು ಹವಾಗುಣ

ಈ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೀರು ಬಸಿದು ಹೋಗುವ ಫಲವತ್ತುದ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಡು ಅಥವಾ ಲಘು ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣ ಸೂಕ್ತ. ಕಮ್ಮೆ ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಇಳಿಂದಿರಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣನಲ್ಲಿ ರಸಸಾರ 7.5 ರಿಂದ 8 ರಷ್ಟುದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 600 ರಿಂದ 750 ಮಿ.ಮೀ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಅಥವಾ ಸಮಶೀಲೋಷ್ಣ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಭೂಮಿ ಸಿದ್ಧತೆ – ಭೂಮಿಯನ್ನು 2-3 ಬಾರಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಿ ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯ ಉಳಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚೆರಿಗೆ 10 ಟನ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಬೇಕು.

ತಳಿಗಳು

ಜವಾಹರ್ ಆಸ್‌ಗಂಧ್-20 ಮತ್ತು ತಳಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮೊಶಿತ ಹಾಗೂ ಜವಾಹರ್ ಆಸ್‌ಗಂಧ್-134 ಎಂಬ ತಳಿಗಳೂ ಉಷ್ಣವಿರುತ್ತವೆ.

ಬೇಸಾಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು:

1. ಬೀಳ : 2 ರಿಂದ 5 ಕೆ.ಜಿ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ
2. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ : ಈ ಸಸ್ಯವು ಭಾಮಿಯ ಫಲವತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುವದರಿಂದ ಮೇಲು ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆ ಉಳಿಕೆ ಫಲವತ್ತೆಯಲ್ಲಿ

ಸಸಿಮಾಡಿ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಿತ್ತನೆ :

ಈ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಬೀಳದಿಂದ ಅಳಿವ್ಯಾಧಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಿಶ್ರಿತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆದರ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯಾತ್ಮಿತ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ಜುಲ್ಯ ತಿಂಗಳ ವರದಿನೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚೆರಿಗೆ 20,000 ರಿಂದ 25,000 ಗಿಡಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಒತ್ತಾಗಿರುವ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಸಸಿಮಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚೆರಿಗೆ ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಳಗಳು ಬೇಕಾಗುವವು. ಈ ಬೀಳಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬೀಜೋಪಚಾರ ವಾದಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಉಪಚರಿಸಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಸಿಮಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ತೆಕು ಮಣ್ಣನ್ನು ಬೀಳಗ್ ಮೇಲೆ ವರದಿ 60 ಸೆ.ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಬೇಕು. 6 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಗಳು ಮೊಳೆಕೆಯಾದೆಯುತ್ತವೆ. 6 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಬಹುದು. ಮುಖ್ಯ ಭಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಗಳ ನಡುವೆ 60 ಸೆ.ಮೀ. ಅಂತರವಿರುವಂತೆ ನೆಡಬೇಕು.

ಕಳೆ ನಿವಾಹಣೆ : 25 ರಿಂದ 30 ದಿನಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕಳೆ ಕೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ನೀರಾವರಿ : ಈ ಬೆಳ್ಳಗೆ ನೀರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರವು ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಲು ತಿಂಗಳಿಗೆ 1 ಬಾರಿ ನೀರುಸೆಬೆಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಕೀಟಗಳು : ಕಾಂಡಕೊರಕಗಳು ಮತ್ತು ನುಸಿಗಳು

ರೋಗಗಳು : ಬೀಳ ಕೊಳೆಯುವ ರೋಗ (ಎಲೆಗಳು ಬಾಡುವುದು) ಮತ್ತು ಸಸಿ ಮಾರಿರೋಗೆ.

ಹತ್ತೋಟಿ ವಿಧಾನ

ಬೇವಿನ ಎಣ್ಣೆ (5-10 ಮೀ.ಲೀ) ಒಂದು ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ 15 ದಿನಕೊಮ್ಮೆ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.

ಕೊಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶೇಖರಣೆ :

ನಾಟಿ ಮಾಡಿದ 150 ರಿಂದ 170 ದಿನಗಳ ನಂತರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ಯಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲೆಗಳು ಬಲಿತು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಒಣಗುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾಲಿಗಳು ಯಣ್ಣಿಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ಕೊಯ್ಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಸ್ಯವನ್ನು ಬೆರುಸಹಿತ ತೆಗೆದು ನಂತರ ಮೇಲಿನ ಸಸ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಬೇರನ್ನು 7 ರಿಂದ 10 ಸೆ.ಮೀ. ಉದ್ದುವಿರುವಂತೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ವರದಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಣಗಿಸಿದ ನಂತರ ಬೇರಾಗಳನ್ನು ಜೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು. ಯಣ್ಣಾಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೆಗೆದು, ಒಣಗಿಸಿ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಬಡಿದರೆ ಬೀಳಗಳು ಬೇರೆಡುತ್ತವೆ.